

методики музичного виховання. Лише за такої умови застосування інноваційних прийомів у музичному мистецтві на активну творчість співпраці між вчителем та учнями.

Література

1. Масол Л. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів / Л.М. Масол, [О. В. Гайдамака, Е. В. Белкіна, О. В. Калініченко, І. В. Руденко].— Х. : Веста:Видавництво «Ранок», 2006.— 256 с.
2. Мар'євич Н. К. Музично-ігрова діяльність молодших школярів: розвивальновиховний потенціал у контексті інноваційних підходів. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. Випуск 17. Київ – Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. 493 с.
3. Освітні технології: Навчально-методичний посібник / За ред. О. Пехоти. К : 2002.
4. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). К. : Освіта України, 2008. 274с.
5. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. К., 2002. 270 с.

А. Поплавська,

здобувач ОС «бакалавр»

Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

A. Poplavska,

bachelor's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi

State Pedagogical University

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN ART LESSONS IN PRIMARY SCHOOL

Анотація. У статті обґрунтовано необхідність використання інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) на уроках мистецтва в початковій школі. Зазначено переваги використання ІКТ. Виокремлено основні функції ІКТ. Наведено приклади програм та додатків, які дозволяють урізноманітнити та мотивувати учнів до діяльності на уроці мистецтва в Новій українській школі.

Abstract. The article substantiates the necessity of using information and communication technologies (ICT) in art lessons in primary school. The advantages of using ICT are indicated. The main functions of ICT are highlighted. There are examples of programs and applications that allow you to diversify and motivate students to work in an art class at the New Ukrainian School.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), уроки мистецтва, програми, додатки, мотивація до діяльності, функції ІКТ.

Keywords: *information and communication technologies (ICT), art lessons, programs, applications, motivation for activity, functions of ICT.*

Постановка проблеми. Пріоритетним завданням державної політики сьогодення вважається діяльнісне запровадження сучасних інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) в усі галузі професійного життя людей. Це прослідковується в реформованій освітній системі «Освіта. Україна XXI», оновленому законі «Про освіту», Державному стандарті початкової освіти та впровадженій Концепції Нової української школи.

Цифрове інформування та комунікація прослідковується у всіх сферах діяльності людей. Найбільш популярним було «дистанційне» спілкування під час пандемії COVID-19. Згідно з чим використання сучасних ІКТ набрало максимальної значимості через необхідність запровадження онлайн навчання. Такі умови дозволили часто застосовувати ІКТ у рамках уроків з мистецтва. Безперервна потреба в їх використанні є актуальною, оскільки Нова українська школа повинна підготувати дітей бути гнучкими в комп'ютерно-інформаційному просторі. Безсумнівно, вирішити цю проблему не вдасться, якщо користуватися лише традиційними інформаційно-комунікаційними технологіями.

Аналіз останніх наукових публікацій. Для ХХІ століття проблема запровадження ІКТ не несе в собі нового змісту, однак під час пандемії перехід на онлайн навчання змусив нас поглянути на цю проблему з іншої сторони. Питанням інформаційно-комунікативних технологій переймалися вітчизняні та сучасні вчені. До теми важливості ІКТ зверталися такі вітчизняні науковці: А. Готун, Л. Данильчук, О. Дузь, Л. Климанська, В. Пожуєв, Г. Почепцов, І. Редька та ін. Серед закордонних науковців цією темою переймалися: Д. Белл, М. Кастельс, П. Лазарсфельд, М. Маклюен, Д. Тапскотт, О. Тоффлер та інші. Особливості використання ІКТ в початковій школі проаналізовано в дослідженнях О. Кивлюк, В. Коткової, Л. Петухової, О. Співаковського та ін. Однак, це ще не весь перелік науковців, які глибоко занурюються в аспекти даної проблеми, яка на даний час стала невід'ємною частиною життя в Новій українській школі та в системі освіти взагалі.

Мета статті – пояснити значення інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку творчих та комунікативних компетентностей на уроках мистецтва та познайомити з сучасними засобами, програмами і додатками.

Що ж таке ІКТ? Які перспективи та можливості надає їх використання в освітньому процесі? На перший погляд інформаційно-комунікаційні технології – це засіб отримання і передавання потоку інформації за допомогою цифрових технологій. Але заглядаючи в глибину цього поняття ми спостерігаємо, що в своєму складі воно несе більший зміст. Адже, ІКТ може бути не просто «забавкою», а інструментом підвищення мотивації дитини до навчання.

Звертаючись до Концепції Нової української школи, можна помітити, що однією з ключових компетентностей є інформаційно-цифрова компетентність, яка в свою чергу включає впевнене та критичне використання інформаційно-

комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією, в публічному світі та приватній комунікації [5, с. 11]. Можна сказати, що завдяки запровадженню ІКТ в освітній процес НУШ навчання і виховання дітей вийшло на новий рівень. В посібнику О.П. Антонова зазначає, що відокремлення ключових компетентностей дало поштовх до подальшого розвитку ІКТ. Авторка впевнена в тому, що запровадження ІКТ в освітній процес Нової української школи надало широкі можливості в задоволенні індивідуального стилю, темпу, складності та навчальної траєкторії кожного учня: від завдань з комунікаційним змістом (спільна мова з друзями, учителями, однокласниками, батьками, незнайомими людьми) до творчих (креативно-ініціативних) [3, с. 6].

З вище сказаного можемо виокремити основну і найважливішу функцію ІКТ – комунікаційна. Саме завдяки ІКТ дитина засвоює основні норми спілкування, моральні цінності та манеру спілкування. Також, не слід забувати про творчу, яка розкриває творчий потенціал та дозволяє ефективно реалізуватись в соціумі. Не секрет, що творча функція найбільше домінує в Освітній галузі «Мистецтво». Адже, володіння, передавання і сприймання інформації – це один із засобів предметів художньо-естетичного циклу. Завдяки мистецьким дисциплінам, дитина знайомиться з найпростішими видами інформації: звук, зображення і відео [1; 2]. На просторах інтернету та на офіційних сайтах вчитель мистецтва може знайти та використовувати в своїй діяльності програмову продукцію, між тим урізноманітнюючи та урізноманітнюючи існуючий матеріал. Здебільшого, вчителі мистецтва користуються на уроках музичними енциклопедіями, навчальними й тренувально-закріплюючими програмами. Використання ІКТ в процесі вивчення предмету «Мистецтво» допомагає швидко засвоювати матеріал та збагачувати свій досвід. Крім цього, в дітей підвищується рівень якості навчання [1].

В посібнику Співаковський О. В., Петухова Л. Є., Коткова В. В. зазначають, що ІКТ допомагає вчителю початкових класів залучити учнів до активної навчально-пізнавальної діяльності за умов раціонального та вмотивованого їх використання на уроках освітньої галузі «Мистецтво».

Використання ІКТ можливе на будь-якому етапі уроку, будь-то мотивація діяльності чи рефлексія. Перш за все, розглянемо всім відому форму передачі матеріалу – комп'ютерні презентації. З'ясуємо, на яких етапах уроку музичного мистецтва і з якою метою їх слід використовувати.

1) організація навчальної діяльності (налаштування творчої атмосфери) – оголошення теми і мети уроку, представлення музичного або літературного вступу;

2) актуалізація опорних знань (готовність учнів сприймати нову інформацію) – показ кросвордів, ребусів, різнопланових тестових завдань.

3) мотивація діяльності, (проблемна ситуація) – відео-, аудіо матеріали, візуалізація демонстрованих завдань;

4) організація виконання плану уроку (пошукова діяльність, сприймання та пояснення художніх творів, виконання вчителем і учнями музичних творів;

використання різних ігор – показ матеріалу у вигляді тексту, таблиць, схем, графічних зображень, демонстрація аудіо-, відео матеріалів;

5) рефлексія, підсумок уроку, оцінювання, оголошення домашнього завдання (зворотний зв'язок, рівень засвоєння матеріалу) – рекомендації для самооцінки, повідомлення домашнього завдання, музичної або літературної післямови [2, с. 152-153].

Часто уроки мистецтва (образотворче мистецтво) інтегрують з уроками інформатики. Для таких уроків вчитель знайомить дітей з особливостями графічних редакторів, наприклад: Microsoft Paint, Grayola Art Studio та ін. Основним завданням застосування графічних редакторів є відповідність навчальному матеріалу образотворчого мистецтва календарному плануванню; застосування досвіду для створення простих медіапродуктів та зв'язок з іншими предметами.

Microsoft Paint – графічний редактор, за допомогою якого можна створювати, редагувати, комбінувати малюнки, із застосуванням базових наборів інструментів. Також ще один мультимедійний графічний редактор Crayola Art Studio, який створений на основі сучасної концепції особистісно-орієнтованого підходу в освіті та гуманістичній парадигмі, формує у початків інформаційну культуру. Цей редактор дозволяє не тільки познайомитися з комп'ютером, а й вивчити основні теми з кольорознавства та правила композиції під час створення малюнків.

Познайомимося з методикою ознайомлення учнів з основними можливостями редактора задля формування інформаційної культури дитини, розвитку індивідуального стилю мислення та вироблення базових умінь спілкування з комп'ютером. Одним із важливих видів діяльності учнів у редакторі є розфарбовування малюнків, обираючи книгу (кожна книга містить 8 ст.). Важливість для учня в редакторі займає меню інструментів. Воно включає систему об'єктів – символів, зображення яких вказує на їх функцію (малювання за допомогою крейди, можна вибрати товщину та вид ліній, малювання симетричних малюнків; створювати малюнки пензликом; заливати малюнок заданим кольором або його відтінками. Також редактор відкриває велику кількість функцій: зафарбовування узорами; виводити на екран власні кольорові й чорно-білі малюнки; відмінити останню дію (в меню інструментів позначено малюнком телефону); друкувати слова та числа (позначено малюнком комп'ютера з літерами на екрані); зберегти в галереї малюнків, роздрукувати, зберегти на жорсткому диску, завантажити картинку, зробити екранну копію, стерти картинку.

Програмні підручники «Музичне мистецтво, 1 клас», «Музичне мистецтво, 2 клас», «Музичне мистецтво, 3 клас» розроблені відповідно до програми для загальноосвітніх навчальних закладів «Музика» (укл. О.Ростовський, Л.Хлебникова, Р.Марченко). На основі цих підручників запропоновано посібник, який поєднує в собі традиційні і сучасні форми навчання, які допомагають ефективно здійснювати навчальний процес з дисципліни. Увесь курс має 35 уроків. Кожен урок розкриває нову тему згідно навчальної програми та включає засоби для пояснення нового матеріалу: малюнки, анімації, фотографії, дикторський супровід, аудіо- та відео

матеріали, зразки виконання музичних творів, виконання пісень у режимі караоке тощо. Для перевірки набутих знань в посібнику міститься арсенал тестових та інтерактивних завдань. [2, с. 153-156].

Н. І. Гущина виділяє низку засобів ІКТ:

А) QR-код (від англ.— швидка відповідь) — це двовимірний штрих-код, який дозволяє закодувати будь-яку інформацію: текст, посилання, номер телефону та багато матеріалу по змісту кожного уроку. (закодування посилання на Youtubeвідео про композитора, художника; етапи виконання виробу; інтерактивні вправи) [4, с. 6-8]

Б) Сервіс Canva застосовується для створення інфографіки та оформлення різних комп'ютерних програм, не тільки презентацій, а й колажів, брошур, буклетів, плакатів (створення дизайну, анімацій, відео на мистецькі теми з дотриманням календарного планування) [4, с. 36-40];

В) Pinterest — соціальний фотосервіс. Завдання цієї програми «з'єднати весь світ речей для користі». За допомогою нього можна шукати, зберігати і колекціонувати ідеї, якими користуватися під час пояснення теми чи виконання дітьми творчих завдань. Зображення в сервісі – це піни, а місце збереження – дошка. Можна навіть ділитися власними і надихатися запропонованими ідеями для мистецьких проєктів та досліджень [4, с. 40];

Г) Найпопулярнішим сервісом з інтерактивними вправами є Learningapps. Вчитель може користуватися, як готовими ресурсами, так і створювати власні. Вправи на сервісі розміщені зручно для візуального сприймання. Можна створювати, як схожі вправи, і вносити свої правки, так і абсолютно нові. Інтерактивні вправи можна застосовувати при закріпленні та вивченні матеріалу (історія композиторів, ноти, дизайн, кольори, музичні інструменти, засоби малювання) [4, с. 41-43];

Д) WordArt — онлайн-сервіс для створення хмари тегів (слів). Необхідність такого сервісу полягає в тому, що при створенні хмари слів діти систематизують, узагальнюють знання з вивченої теми. Крім того, діти підбирають під тему необхідну форму. Вчитель допомагає розібратися в системі її створення та керує процесом, але всі ідеї та слова кажуть діти. У налаштуваннях вчитель може пропонувати дітям форму, за якою буде подаватися хмара слів, змінити колірну гаму, шрифт, а також орієнтацію слів у просторі і виставити розмір шрифту, щоб виділити ключове слово [4, с. 48-50];

Е) Trello — це безкоштовний візуальний спосіб організації навчання з допомогою карток, знаходяться у віртуальні дошки. Вчитель створює для кожного теми нову дошку, яку необхідно заповнити ланцюжком карток, що зазначають певні етапи, дії, авторів, ресурси для впровадження тощо. Можна виконувати колективні проєкти, розподіляти роботу для кожного учня та простежувати ефективність роботи. В сервісі можна ділитися оголошеннями, щоб залучити і батьків до спільної праці над різними проєктами в межах дисциплін. Наприклад, малюнок до дня матері і тата, фрагмент співу на уроці, гра на дитячих інструментах [4, с. 50];

Є) Tux Paint — ця програма покликана дати можливість дитині малювати з власними помічником пінгвіном. Інтерфейс сервісу відповідає віковим особливостям

учнів початкової школи. Також присутня голосова інструкція під час роботи. Саме той помічник пінгвін допомагає дитині розібратися з інструментами програми. Основні інструменти — гумка, пензлики, штампи, «лінії», «фігури», «текст». Є набір спеціальних ефектів «Магія», добірка чорно-білих малюнків. Малюнки зберігаються і при потребі можна роздрукувати [4, с. 50];

Ж) Padlet — схоже на традиційну металеву дошку, але з більшим функціоналом. Онлайн-дошка дозволяє не тільки прикріплювати замітки, картинки, фото, а й вміщає відео- та аудіофайли, а також посилання. Ще одна особливість дошки полягає в тому, що на ній можуть працювати декілька дітей. Діти легко зрозуміють її суть та матимуть велике бажання працювати. Padlet — унікальний засіб, який дозволяє організувати урок в незвичній для дітей колективній і індивідуальній роботі. Дошка також дає можливість здійснювати віртуальну виставку дитячих портретів, виконаних музичних творів, які учні створюють за допомогою інших додатків. Також присутні приклади та шаблони, які можна використовувати для роботи в класі [4, с. 78-79];

Висновки з дослідження перспективи подальших розробок. Впровадження ІКТ у освітній процес Нової української школи надає можливість проводити уроки мистецтва в цікавій та незвичайній для дітей формі, щоб формувати в дітей постійний пізнавальний інтерес до витворів мистецтва, подій, митців та їх історії; уміння і навички фантазувати; розвиває музичні здібності, винахідливість і незалежність учнів у пошуках методів вирішення завдань. Однак, кількість створених програм, додатків, сервісів протягом років збільшується, тому потрібно постійно оновлювати їх «запас» для подальшого розвитку особистості учня.

Література

1. Шпіца Р., Тітова В. Особливості використання ікт на уроках мистецтва. *Молодий вчений*. 2021. Випуск 11 (99). С. 201-204. DOI:<https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-11-99-45>.
2. Співаковський О. В., Петухова Л. Є., Коткова В. В. Інформаційно-комунікаційні технології в початковій школі: навчально-методичний посібник. Херсон, 2011. С. 149–157.
3. Антонова О. П. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у 1-2 класах: навчально-методичний посібник. Київ: Генеза, 2019. 96 с.
4. Гущина. Н. І. Нова українська школа: використання інформаційно-комунікаційних технологій у 3–4 класах закладів загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник. Видавничий дім «Освіта», 2020. 112 с.
5. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс] – Режим доступу:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
6. Рибалко О.О. Молодший школяр і комп'ютер. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2010. № 5. С. 21–24